

Vljudno vas vabimo na odprtje fotografske razstave Toše Dabca, ki bo v četrtek, 25. januarja 2007, ob 20. uri.

You are cordially invited to attend the photography exhibition by Tošo Dabac. The exhibition opening will take place on Thursday 25 January 2007 at 8 p.m.

Razstavo sta pripravila galerija Badrov iz Zagreba in Emzin, Zavod za kreativno produkcijo.

The exhibition has been organized by Gallery Badrov from Zagreb and Emzin Institute of Creative Production.

GALERIJA BADROV

Posebna zahvala za pomoč pri izvedbi razstave: Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije in Mestna občina Ljubljana, Oddelek za kulturo in raziskovalno dejavnost.

Special thanks for the realization of the exhibition: Ministry of Culture of the Republic of Slovenia and The City of Ljubljana, Department of Culture and Research.

Galerija Avla NLB, Trg republike 2, Ljubljana
25. januar – 9. marec 2007

Tošo Dabac **Zagreb tridesetih**

Fotografska razstava

Galerija Avla NLB

Nova Ljubljanska banka d.d., Ljubljana
Galerija Avla NLB, Trg republike 2, 1520 Ljubljana
<http://www.nlb.si/galerija>
koordinacija izvedbe razstav: Miranda Južnič, telefon: (01) 476 50 44

produkcija: Emzin, Zavod za kreativno produkcijo, tisk: Tiskarna Hren

Tošo Dabac

Tošo Dabac, čigar krstno ime je Teodor Eugen Maria, je, povedano na kratko, legenda hrvaške in brez zadržkov rečeno tudi svetovne fotografije. Rojen je bil leta 1907 v Novoj Rači blizu Bjelovarja, kjer je obiskoval osnovno šolo. Kasneje se je z družino preselil v Samobor, Kraljevsko Klasično Gimnazijo pa je obiskoval v Zagrebu. Kot prevajalec in sodelavec za

odnose z javnostjo je delal za "Fanamet film" in MGMovo pisarno v Zagrebu. S fotografijo se je seznanil leta 1924 pri šolskem kolegu Ivici Sudniku iz Samoborja. Njegova najstarejša ohranjena fotografija je panorama Samobora, podpisana in datirana 7. marca 1925. Težko bi bilo naštetih vse njegove razstave in nagrade, zato smo izbrali samo najpomembnejše:

Obsesivna lepota minulega

Vedno bolj očitno je, da postaja fotografski opus Toše Dabca vprašanje splošne kulture in osnovnih meril odnosa tako do dediščine v celoti kot do dediščine, ki je v mediju fotografije pustila impresivno količino vizualnega materiala. Pisati danes o tem enkratnem delu pomeni ponoviti izrečene ocene, ki vedno znova – od Dabčeve zgodnje retrospektive v zagrebškem Muzeju za umetnost in obrt leta 1968 do danes, ko je njegova zapuščina predana v varstvo Muzeju sodobne umetnosti v Zagrebu – izrekajo eno in isto: klasik, mojster medija, humanist, oče hrvaške moderne fotografije, veliko evropsko ime itn. Žal pa še vedno posvečamo premalo pozornosti javni predstavitvi tega velikega imena, čeprav lahko to razstavo razumemo kot vzpodbuden korak v tej smeri.

Še enkrat in neštetokrat velja povedati, da smo vsi, ki zdaj z užitkom in nekoliko nostalgичno gledamo Dabčeve podobe, njegovi dolžniki. Njegove fotografije plemenitijo duha in zapolnjujejo prostor današnje splošne vizualne kulture z nepozabnimi podobami, ki bledijo v našem spominu, a se zaradi tega čudežnega medija "trajnih podob" pretekli čas vendarle srečuje z današnjim in prede tisto fino barthesovsko mrežo, v katero je ta briljantni francoski filozof ujel poetiko fotografskih slik. Manj pomembno je, koliko je Barthes imel prav, saj ne moremo pozabiti njegovega greha, ko je fotografijo razglasil za sliko brez kode, vendar mu to Tošo Dabac in mi, ki nismo filozofi, odpuščamo ter mu vračamo z močnimi argumenti: Tošo Dabac s svojim ustvarjanjem in mi – njegovi dediči –, ki s potapljanjem v globino Dabčevih podob jasno zremo individualni in kolektivni spomin, s katerim ne le razumemo lastno sedanjost, ampak na njem utemeljujemo tudi lastno prihodnost. Boj za celokupno zapuščino Toše Dabca (gre za Arhiv TD in atelje na Ilici 17) je bil boj za hrvaško evropsko kulturno pripadnost. Lahko prepričano rečemo, da bi bila brez ohranjanja te celotne zapuščine hrvaška pot v Evropo megljena. Še sredi osemdesetih let je nekdo opazil in zapisal, da se "vsaka primitivna družba boji fotografije". V tem je veliko resnice, čeprav tudi za strah obstaja zdravilo. Ta razstava, na primer.

Fotografije Toše Dabca, ki jih od njegovega celotnega opusa

razstavljal je v družbi velikanov fotografije, kot so B. Abbott, D. Lange, Man Ray, L. Moholy-Nagy, E. Weston, Brassai, H. Cartier-Bresson in drugi; od najpomembnejših nagrad pa naj omenimo le nagrado za najboljšo fotografijo meseca (Camera Craft), ki jo je prejel leta 1938. Imel je veliko čast, da je bil član Photographic Society of America.

poznamo le manjši del, presegajo omejitve medija. Seveda gre še vedno za njegove fotografske podobe, toda v njih zelo jasno prepoznamo ne le kulture časa in prostora, temveč tudi poetiko teh osnovnih prvin, ki določata našo existenco. Tošo Dabac je pronicljivo uvidel, da brez duše ni ne časa ne prostora in jo je zato vgradil v svoje podobe. To trojstvo dosega obsesivno lepoto, ki pa je hkrati koda njegovih podob. Vse, kar je Tošo Dabac nekoč opazil in prelil v podobo, je izginilo brez sledi, toda ne za zmeraj, saj se "tu in zdaj" pojavi kot "nekoč in takrat", v vsej svoji resničnosti kot na sliki. Mojster te čudežne preobrazbe je umrl leta 1970 v Zagrebu. Od takrat je minilo sedemintrideset let. Čeprav se je v tem času dosti govorilo o smrti fotografije, je ta preživela in je bolj živa v analogni in digitalni obliki kot kdajkoli prej, toliko muzejev fotografije v evropskem in ostalem svetu kot danes pa še nikoli ni bilo. Čeprav ga ni več, živi Tošo Dabac v naših srcih, bližina stoletnice njegovega rojstva pa je priložnost, da se še enkrat spomnimo velikega umetnika. Je tu, v zraku, okoli nas, v srcu in duši, navsezadnje pa tudi na tej razstavi.

Želimir Koščević, umetnostni zgodovinar iz Zagreba

Leta 1951 je prejel naziv mojstra fotografije. Zahvaljujoč nečaku Petru Dabcu, ki je poskrbel, da se je umetnikova neprecenljiva zapuščina ohranila, lahko tudi danes uživamo v njegovih fotografijah. Leta 1966 je Tošo Dabac Muzeju za umetnost in obrt podaril 43 originalnih fotografij. Umrl je leta 1970 v Zagrebu.

